

"آینده پژوهی تهدیدات اجتماعی استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸"

محمد رضا شیری^۱ - مهدی بهشتی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۵/۲۰

چکیده

این پژوهش با هدف آینده پژوهی تهدیدات امنیتی محتمل در استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ با روش تحلیل مضمون و با انجام مصاحبه با ۱۲ نفر از نخبگان امنیتی استان انجام و نتایج زیر حاصل شد: نیروهای نظامی و انتظامی و امنیتی اصلی ترین کنشگر و به ترتیب، رهبران فرق و مذاهب استان، نخبگان سیاسی و تصمیم سازان استان، صاحبان رسانه های مکتوب و دیجیتال، و... از مهم ترین کنشگران این صحنه محسوب گردیدند. در این پژوهش روندهایی مانند: افزایش فعالیت و یا تأسیس احزاب زاویه دار با نظام در استان، افزایش نارضایتی مردم از وضعیت معیشت، و... از مهم ترین روندها در این صحنه محسوب شدند. و نهایتاً پیشران هایی مانند، دخالت در انتخابات توسط نیروهای امنیتی استان، کاهش رونق اقتصادی، افزایش فقر و افزایش فساد، افزایش آسیب های اجتماعی در فضای اجتماعی توسط رسانه ها و... مورد شناسایی قرار گرفتند.

واژگان کلیدی: آینده پژوهی، امنیت، استان همدان، تهدیدات امنیتی

۱- دانشجوی دکترا مدیریت آینده پژوهی، دانشگاه پیام نور

۲- کارشناس ارشد مدیریت آینده پژوهی، دانشگاه پیام نور (نویسنده مسؤول): mahdi.beheshti1388@gmail.com

مقدمه

نوع و شدت تهدیدات امنیتی در استان‌های کشور یکسان نیست. هر استان ممکن است بنا به ویژگی‌های جغرافیایی، اجتماعی، فرهنگی، قومی و مذهبی با تهدیدات گوناگونی روبه‌رو باشد. همدان، یکی از استان‌هایی است که در غرب ایران واقع شده و با کردستان، لرستان، مرکزی، قزوین، زنجان و کرمانشاه هم‌مرز است. مردم در این استان به سه زبان مختلف فارسی، ترکی و کردی و لهجه‌های مختلف لری و لکی سخن می‌گویند. موقعیت استراتژیک این استان باعث شده تا ترکیبی از قومیت‌ها با فرهنگ‌های مختلف را در خود جای دهد. وجود سلايق و مذاهب متفاوت از جمله وجود مذهب شیعه اثنی عشری، اهل سنت و فرق مختلف از جمله دراویش، اهل حق و... در این استان، چالش‌ها و شکاف‌هایی را ایجاد نموده که باعث ایجاد تهدیدات امنیتی زیادی شده است. به‌عنوان مثال در اغتشاش دی ماه سال ۱۳۹۶ که در شهرهای مختلف استان همدان از جمله شهرهای همدان، تویسرکان و ملایر رخ داد، خسارت‌های مادی و معنوی زیادی به استان تحمیل شد (تحقیقات پیمایشی پژوهشگر).

دچار روزمرگی شدن و عدم پیش‌بینی تهدیدات امنیتی بالقوه در استان همدان و نبود اطلس موضوعات تهدیدگر امنیت در این استان، بدون شک ضربه‌ای مهلک بر حاکمیت نظام وارد خواهد کرد و در صورت عدم شناخت این تهدیدات در آینده، فعالیت‌ها را از انسجام در آورده و عدم توفیق حاکمیت در برقراری نظم و امنیت را به دنبال خواهد داشت. لذا شکل‌گیری پژوهش حاضر برای پاسخ به این دغدغه است که تهدیدات امنیتی آینده استان همدان تا ۱۰ سال آتی به چه نحوی تغییر خواهد کرد؟ کنشگران تهدیدات امنیتی استان همدان کدام‌اند؟ پیشران‌هایی که منتج به ایجاد

تهدیدات امنیتی در استان همدان خواهند شد، کدام‌اند؟ چه روندهایی منتج به ایجاد تهدیدات امنیتی در استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ خواهد شد؟
انجام این پژوهش دستاوردهای زیر را خواهد داشت:

- تهدیدات امنیتی احتمالی در افق ۱۰ سال آینده استان را ترسیم خواهد نمود.
- سیاست‌گذاران و مدیران استانی از وضعیت امنیتی آینده باخبر شده و تمهیدات لازم را انجام خواهند داد.
- با دیدگاهی آینده‌نگر به تحولات نگرینسته و امکان برنامه‌ریزی‌های طولانی‌مدت امکان‌پذیر خواهد نمود.

و از نگاه سلبی، عدم انجام این پژوهش مشکلات زیر را در پی خواهد داشت:
- عدم شناخت صحیح از حریف و نداشتن پیشینه علمی و تحقیقاتی در این زمینه
غافلگیری و شکست در مواجهه با حریف، بروز نا امنی‌های نوظهور و غافلگیر کننده و سرایت آن به کل کشور وجود دارد.

آینده‌پژوهی، اصول و روش‌های مطالعه و سیستم تصمیم‌گیری، طرح ریزی و اقدام در خصوص علوم و فناوری مرتبط با آینده است. آینده‌پژوهی، تفکرات فلسفی و روش‌های علمی و مدل‌های مختلف را بررسی و مطالعه آینده را مطرح و با استفاده از آنها، آینده‌های بدیل و احتمالی را ترسیم می‌نماید. لذا، آینده‌پژوهی، ابزاری برای معماری و مهندسی هوشمندانه آینده است (گوردون و گلن، ۹۹۳: ۱۵۰)

اکثر آینده‌پژوهان برجسته همچون وندل بل، آینده‌پژوهی را در حوزه علوم اجتماعی می‌دانند. هرچند بسیاری از موضوعات آینده‌پژوهی به موضوعاتی مانند فناوری اطلاعات می‌پردازند که در ظاهر اجتماعی به نظر نمی‌رسند؛ اما باید توجه داشت که تغییرات فناوری خود پیامدهای اجتماعی را به دنبال دارد و پیامدهای آن در ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی،

فرهنگی، اجتماعی قابل بررسی است. بر این اساس، ضرورت می‌یابد نگاه آینده‌نگری به تحولات ناشی از آن در اجتماع داشته باشیم. از آینده‌پژوهی تعاریف بسیار زیادی توسط اندیشمندان و صاحب نظران این حوزه روایت شده است. در اینجا به ذکر دو تعریف بسنده می‌شود: به تعبیر و ندل بل آینده‌پژوهی به دنبال کشف، ابداع، ارائه، آزمون و ارزیابی آینده‌های ممکن، محتمل و مطلوب است. آینده‌پژوهی انتخاب‌های مختلفی را درباره آینده، پیش‌روی افراد و سازمان‌ها قرار می‌دهد و در انتخاب و پی‌ریزی مطلوب‌ترین آینده به آنان کمک می‌رساند. آینده‌نگری تلاشی است نظام‌مند که می‌کوشد کم و کیف تغییرات یا عدم تغییرات کنونی و تأثیر آنها را در به وجود آوردن واقعیت‌های آینده ترسیم کند و بر آن است تا منبع، الگوها و علل تغییر و ثبات را برای تقویت پیش‌بینی و ترسیم آینده جایگزین، تحلیل کند (رئیس‌ی و انانی و وفادار، ۱۳۹۴: ۲۲)

آینده‌نگری در بیانات مقام معظم رهبری (مدّ ظلّه العالی): توجه به آینده، در بیانات فرمانده معظم کل قوا از دیرباز مورد توجه و تأکید قرار گرفته است که مضمون کلیدی آن، دید بلند مدت، بصیرت و جامع‌نگری است. علاوه بر آن، اهمیت علوم و فناوری برای پیشرفت و موفقیت در آینده، مورد تأکید معظم له بوده است:

- سیاست‌ها و برنامه‌ها باید به چشم‌اندازی متوجه باشد... این چشم‌انداز توقع ما را از کشور در ده سال آینده مشخص خواهد کرد، البته نه به‌طور دقیق، چون روند، زمان محاسبات و پیشامدها را کم و زیاد خواهد کرد و اما به‌طور تقریبی، مشخص خواهد کرد که در ده سال آینده باید کجا قرار داشته و در چه وضعی باشیم؛ یعنی نگاه میان‌مدت، بنابراین شاخص‌هایی در زمینه چشم‌انداز و سیاست‌های کلی باید در ذهن ما باشد (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۲)

- خیال نکنید که دشمن منصرف شده است. دشمن برای بیست سال، سی سال، چهل سال، پنجاه سال بعد نقشه می‌کشد؛ چون دشمن که یک شخص نیست، دشمن یک اردوگاه است (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۷)

- چنین نظامی با چنین کشور و مردمی و با وجود احتمالاتی برای دفاع و تهدیدها، لازم است که با دید بلند مدت، همه مسائل را ملاحظه نموده و رفتار کلی نیروهای مسلح را طراحی نماید و در نظر بگیرد (رئیس‌ی و انانی و وفادار، ۱۳۹۴: ۲۸)

آینده‌پژوهی، اصول و روش‌های مطالعه و سیستم تصمیم‌گیری، طرح‌ریزی و اقدام در خصوص علوم و فناوری مرتبط با آینده است. آینده‌پژوهی، تفکرات فلسفی و روش‌های علمی و مدل‌های مختلف بررسی و مطالعه آینده را مطرح و با استفاده از آنها، آینده‌های بدیل و احتمالی را ترسیم می‌نماید. لذا، آینده‌پژوهی، ابزاری برای معماری و مهندسی هوشمندانه آینده است (گوردون و گلن، ۱۹۹۳، ص ۱۵۰)

نهایتاً با عنایت به بررسی‌های انجام شده از سایت‌ها و اینترنت و نیز مطالعات اکتشافی که توسط پژوهشگر انجام شده و تجربه ۱۷ ساله پژوهشگر در زمینه ماموریت‌های ناجا دارد این نتیجه حاصل شده که در موضوع پژوهش، در سطح علمی و دانشگاهی کار خاصی انجام نگردیده. علی‌ایحال موارد مرتبط به موضوع، به شرح ذیل می‌باشد:

۱- پژوهشی تحت عنوان «پلیس و آینده‌نگری» توسط مظفری، علی، (تابستان ۱۳۸۴)، دانش انتظامی، شماره ۲۵، انجام شد که نتایج نشان داد:

مقاله درصدد بیان مقدمات برای احساس ضرورت اتخاذ و ایجاد سازوکار مؤثر برای آینده‌پژوهی در امور انتظامی است. در پیش‌بینی‌هایی که آینده‌شناسان و استراتژیست‌های مشهور دنیا گمانه‌زنی کرده‌اند، علاوه بر فرصت‌ها و ظرفیت‌های

توسعه، تهدیدها، چالش‌های و تنش‌هایی در زمینه‌های امنیتی برای جوامع پیش‌بینی شده که مشکل حفظ اسرار، پی‌جویی هویت‌ها متمایز در مقابل جهانی‌سازی، حدود جغرافیایی، رویکردهای متفرق برای مدیریت امنیت ملی و داخلی، پیچیدگی و سازمان‌یافتگی جرائم و تعارض بین عدالت و ثبات، از جمله آن‌ها است. با توجه به تحولات پرشتاب و تغییرات سریع در حیطه مأموریت‌های پلیس در جامعه خودمان، نیروی انتظامی ضرورتاً بایستی گام‌هایی جلوتر از زمان برداشته و از هم‌اکنون آمادگی‌های لازم برای مواجهه با نا امنی‌های احتمالی آینده را احراز کند.

۲- پژوهشی تحت عنوان «ضرورت آینده‌پژوهی و رویکرد فوق فعال به توسعه نظم و امنیت عمومی پلیس و آینده‌نگری» توسط پور عزت، علی اصغر (پاییز ۱۳۸۷) پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره ۳، انجام شد که نتایج نشان داد:

نظم و امنیت عمومی از جمله مهم‌ترین نیازهای بشری است که برخورد فوق فعال با آن مستلزم تلاش برای حضور موفق و مؤثر نیروی انتظامی در آینده است؛ از این رو، در این مقاله ضمن تأکید بر قابلیت‌های مکمل شیوه برنامه‌ریزی سلولی عصرمدار و سازمان‌دهی منعطف شبکه‌های مجازی پلیس حول سیستم مرکزی آن، تأکید می‌شود که نیروی انتظامی باید طی سناریو پردازی‌های مستمر، انواع مخاطرات امنیت عمومی را پیش‌بینی کرده و با به‌کارگیری و بسیج نیروهای مردمی در قالب طرح توسعه پلیس مجازی، ظرفیت خود را برای مواجهه با هر حالت احتمالی، مهیا نماید تا بتواند ضمن رویکردی آینده‌پژوهانه واکنش فوق فعال به توسعه نظم و امنیت عمومی اتخاذ کند. بدین ترتیب با توسعه طرح پلیس مجازی، نیروی انتظامی می‌تواند در مواقع بحرانی، شبکه فعالیت‌های خود را تا حد ضرورت افزایش دهد تا به‌درستی از عهده انجام وظایف خود در برابر جامعه برآید.

۳- پژوهشی تحت عنوان «جهانی شدن امنیت» توسط یزدان فام، محمود (تابستان ۱۳۸۸)، مطالعات راهبردی، شماره ۴۴، ص ۱۲۳، انجام شد که نتایج نشان داد: سازوکار تأثیرگذاری جهانی شدن بر مأموریت‌ها و راهبردهای پلیس در جمهوری اسلامی ایران بررسی شده است.

۴- پژوهشی تحت عنوان «راهنمای مدیریت انتظامی استان همدان» توسط معالی محمد مهدی، (۱۳۹۱)، چاپ اول، تهران، ناجا معاونت تربیت و آموزش، انجام شد که نتایج نشان داد:

سلاح و مهمات غیر مجاز، سرقت‌های مسلحانه، افراطیون یا گرایش‌های خاص مذهبی، مسائل کارگری و فرق و دراویش استان مهم‌ترین موضوعات امنیتی در آینده خواهند بود.

۵- پژوهشی تحت عنوان «قومیت و فرهنگ قومی» توسط کریمی احمد (۱۳۹۲)، چاپ اول، همدان، مفتون همدانی، انجام شد که نتایج نشان داد:

۶- بهره‌برداری نابرابر از آب کشاورزی، اراضی مزروعی و مرتع توسط بعضی از اقوام عامل اختلاف قومی در آینده خواهد بود.

استان همدان از لحاظ جمعیت، چهاردهمین و از لحاظ مساحت، بیست و سومین استان کشور محسوب می‌گردد. بزرگ‌ترین شهرهای این استان عبارت‌اند از: همدان، ملایر (اذکایی، ۱۳۹۶: ۳۳)

اهداف پژوهش

۱- انجام آینده‌پژوهی و بررسی تهدیدات امنیتی در استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸

۲- بررسی و شناسایی کنشگران تهدیدات امنیتی استان همدان

۳- بررسی و شناسایی پیشران‌هایی که باعث ایجاد تهدیدات امنیتی در استان همدان

خواهند شد.

۴- بررسی روندهایی که منتج به ایجاد تهدیدات امنیتی در استان همدان تا سال ۱۴۰۸ خواهد شد.

۵- ارائه راهکار و پیشنهاد برای ارتقاء ضریب امنیتی در استان در آینده.

سؤالات و فرضیه تحقیق

۱- کنشگران تهدیدات امنیتی استان همدان کدامند؟

۲- پیشران‌هایی که منتج به ایجاد تهدیدات امنیتی در استان همدان خواهند شد کدامند؟

۳- چه روندهایی منتج به ایجاد تهدیدات امنیتی در استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ خواهد شد؟

با توجه به کیفی بودن نوع پژوهش (اکتشافی) و نوع‌شناسی پژوهش بر اساس هدف، که آینده پژوهانه است، ارائه فرضیه انجام نگردیده است.

گفتنی است در پژوهش‌های آینده پژوهانه، صرفاً، سؤال محور پژوهش است و

فرضیه جایگاهی ندارد (علیخانی و هدایتی، ۱۳۹۸: ۱۰۳)

روش‌شناسی

از آنجاکه هدف اصلی از انجام این پژوهش، آینده‌پژوهی تهدیدات امنیتی استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ می‌باشد، لذا در این پژوهش، از نظر نوع‌شناسی پژوهش و بر اساس ماهیت داده‌ها از رهیافت پژوهش کیفی و از نوع اکتشافی بهره برده شده است.

تحقیق حاضر از نظر نوع پژوهش بر اساس اهداف پژوهش، از نوع پژوهش

آینده پژوهانه می‌باشد.

راهبرد پژوهش حاضر، با عنایت به اینکه از روش کیفی استفاده شده و تحقیق بر

اساس هدف نیز رویکرد آینده پژوهانه می‌باشد، راهبرد تحلیل محتوا (در این تحقیق از

روش تحلیل مضمون که نوعی تحلیل محتوا است، استفاده شده است) انتخاب گردید.

جامعه آماری در این پژوهش کارکنان شاغل در ارگان‌های نظامی و انتظامی و امنیتی استان همدان می‌باشند که حدوداً ۵۰۰ نفر را شامل می‌شوند.

پژوهش کیفی مبتنی بر نمونه‌گیری غیر احتمالی است که معمولاً آن را نمونه‌گیری معیار-محور یا هدفمند می‌خوانند (علیخانی و هدایتی، ۱۳۹۵: ۲۲۱)

حجم و روش نمونه‌گیری

در این پژوهش، تعداد افراد مورد مصاحبه، و حجم نمونه به اشباع نظری سؤالات مورد بررسی بستگی دارد به این ترتیب که هرگاه پژوهشگر به نتیجه برسد که پاسخ‌های داده شده و یا مصاحبه‌های انجام شده به اندازه‌ای به همدیگر شباهت دارند که منجر به تکراری شدن پاسخ‌ها و یا مصاحبه می‌شود و داده جدیدی در آنها وجود ندارد تعداد مصاحبه‌ها را کافی دانسته و دست از مصاحبه می‌کشد (همان: ۱۹)

در این پژوهش، در مجموع از ۱۲ نفر از خبرگان عرصه امنیتی استان که سابقه مدیریتی در بخش‌های ستادی و عملیاتی را دارا بودند و بیش از ۱۵ سال سابقه خدمت و فعالیت در امورات انتظامی و امنیتی را دارا بودند، انتخاب و مصاحبه گرفته شد که مجموع مصاحبه‌ها بیش از ۱۰۸۰ دقیقه است. در پژوهش حاضر این اقناع نظری با ۱۲ خبره این حوزه انجام گرفت. *انسانی و مطالعات فرهنگی*

ابزار جمع‌آوری و گردآوری داده‌ها

داده‌ها با مطالعه کتاب، مقالات و پایان‌نامه‌ها و با استفاده از پنل خبرگی و درنهایت از طریق نتایج پرسش‌هایی که از طریق روش مصاحبه نیم ساختارهای یافته و از ۱۲ نفر از خبرگان امنیتی حاصل گردید انجام شد و در نهایت پژوهشگر به اشباع نظری رسیده است.

جدول ۱ پراکنش مصاحبه‌شوندگان بر اساس سطح مسئولیت

مجموعه تعداد مصاحبه‌ها	تعداد مصاحبه در سطح میانی	تعداد مصاحبه در سطح عالی
۱۲	۳	۹

جدول ۲ پراکنش مصاحبه‌شوندگان بر اساس سطح تحصیلات

لیسانس	فوق لیسانس	دکترای
۳	۸	۱

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

با توجه به روش پژوهش که تحلیل مضمون (نوعی تحلیل محتوا) می‌باشد، برای هر سؤال ۴ جدول با عناوین: جدول مضامین پایه، مضامین سازمان دهنده، مضامین فراگیر و درنهایت جدول کفایت نظری در نظر گرفته شده است که توضیحات زیر جهت آشنایی بیشتر به شرح زیر می‌باشد:

۱- جدول مضامین پایه شامل:

نکات کلیدی و برجسته پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان با توجه به سؤال مدنظر هست که هر یک از این نکات با متغیری به نام B و با اندیس عددی (مانند B11، کد مضامین پایه) نام‌گذاری شده است.

۲- جدول مضامین سازمان دهنده:

پس از استخراج نکات کلیدی مصاحبه‌شوندگان و نام‌گذاری آن‌ها (در جدول مضامین پایه)، مضامین پایه‌ای که از لحاظ معنا و مفهوم مشابه و یا نزدیک به هم بودند را دسته‌بندی کرده و خروجی این مضامین با نام متغیر C همراه با اندیس عددی (کد مضامین سازمان دهنده) نام‌گذاری شده است، که از این مضامین در جدول بعد مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۳- جدول مضامین فراگیر: همان طور که از نام این جدول مشخص است، محتوای این جدول شامل مضامینی سازمان دهنده مشابه و مشترکی است که نسبت به سایر مضامین فراگیرتر بوده‌اند.

۴- جدول کفایت نظری: این جدول، برداشتی کیفی از پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان را دارد، و نشان‌دهنده میزان تولید یا عدم تولید مضامین جدید است. محدوده مکانی: همدان
محدوده زمانی: ۱۰ سال آینده (با توجه به عنوان پروژه)

یافته‌های تحقیق

با توجه به روش پژوهش و استفاده از مصاحبه، سه سؤال جهت مصاحبه با افراد ذیصلاح و نخبگان عرصه امنیتی طرح گردید که مضمون با عنوان و سؤالات اصلی این پژوهش مطابقت داشته و با توجه به عنوان پژوهش، سؤالات به صورت نیم ساختاریافته (منظم) طرح گردیده است که این سؤالات عبارت‌اند از:
کدام یک از کنشگران درج شده در جدول تا افق سال ۱۴۰۸ نقش محوری و

تأثیرگذار بر امنیت استان همدان خواهند گذاشت؟

همان طور که در جدول هم مشاهده می‌شود، در این پژوهش نیروهای نظامی و انتظامی و امنیتی استان همدان اصلی‌ترین کنشگر در محیط امنیتی تا افق سال ۱۴۰۸ شناسایی گردیدند و به ترتیب، رهبران فرق و مذاهب استان، نخبگان سیاسی و تصمیم سازان استان، صاحبان رسانه‌های مکتوب و دیجیتال و ... از مهم‌ترین کنشگران این صحنه به شمار می‌روند.

جدول مضامین پایه

کد مضامین	مضامین پایه	متن مصاحبه	کد مصاحبه
B۱ B۲ B۳ B۴ B۵ B۶	نخبگان سیاسی و احزاب سیاسی مخالف، کنشگران عرصه پدیده خشک سالی مانند کشاورزان و ... و افزایش ریز گردها، صاحبان رسانه‌های مکتوب، کنشگران پدیده مهاجرت روستاییان، و کاهش رشد اقتصادی جزء کنشگران اصلی محسوب می‌شوند	از عوامل مهم تأثیرگذار بر امنیت استان می‌توان به افزایش فعالیت و یا تأسیس احزاب زاویه‌دار با نظام در استان اشاره کرد و همچنین به افزایش شگفتی سازها و مرگ نخبگان سیاسی مخالف نظام و افزایش موفقیت احزاب و نفرات زاویه‌دار با نظام در انتخابات مجلس می‌توان اشاره کرد. از دلایل محیطی می‌توان افزایش ریز گردها و ادامه روند خشک سالی، کاهش آب‌های زیرزمینی و همچنین به افزایش نقدینگی کاهش ارزش پول ملی و ادامه روند وابستگی به نفت، افزایش واردات، بیشتر شدن مفاسد اقتصادی و همچنین استفاده از فضای مجازی و سایبری را نام برد. از دیگر دلایل هم می‌توان به مهاجرت روستاییان و افزایش تک‌فرزندی، کاهش رونق اقتصادی، افزایش آسیب اجتماعی در فضای اجتماعی نارضایتی مردم از عملکرد مسئولین را نام برد.	A۱
B۷, ...	سایر مضامین پایه...	به ترتیب کلیه مصاحبه‌ها تا مصاحبه دوازدهم در این جدول درج می‌گردد و مضامین پایه استخراج و کد گذاری می‌شود	A۱, ...

جدول مضامین سازمان دهنده

کد مضمون سازمان دهنده	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد مضامین پایه
C۱	نیروهای نظامی و امنیتی استان اصلی‌ترین کنشگر در عرصه امنیت استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ خواهند بود.	نیروهای نظامی و انتظامی اعم از ارتش، سپاه، ناجا، واجا و اعضای شورای تأمین استان از کنشگران اصلی عرصه امنیتی استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ خواهند بود.	B۱, b۹, b۲۰, b۴۰

جدول مضامین فراگیر

ردیف	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
1	نیروهای نظامی و امنیتی استان و رهبران فرق و مذاهب استانی و خارج از استان یکی از اصلی ترین کنشگران در عرصه امنیتی استان همدان می باشند ، اصناف و بازاریان، رهبران دینی، تولیدکنندگان استان، فعالان دانشگاهی، نخبگان، رهبران قومی و منطقه ای، اعضا شورای تأمین استان، ان جی اوها، رهبران و اعضا و باندهای جرم و جنایت از دیگر کنشگران در این عرصه می باشند.	اصلی ترین کنشگران عرصه امنیتی استان همدان در افق سال ۱۴۰۸ پس از نیروهای نظامی و امنیتی استان، به ترتیب، نخبگان سیاسی و تصمیم سازان استان و صاحبان رسانه های مکتوب و دیجیتال می باشند.

جدول کفایت نظری

ردیف	مصاحبه شونده	مضامین پایه	مضامین پایه جدید
1	A1	۶	۶
۲	A2	۵	۴
۳	A3	۵	۵
۴	A4	۴	۳
۵	A5	۳	۳
۶	A6	۲	۲
۷	A7	۲	۱
۸	A8	۱	۱
۹	A9	۱	۱
۱۰	A10	۱	۱
۱۱	A11	۱	۰
۱۲	A12	۱	۰

بررسی سؤال دوم:

چه روندهایی می‌توانند در افق سال ۱۴۰۸ بر امنیت استان همدان تاثیر گذارتر باشند؟

جدول مضامین پایه (سؤال دوم)

کد مضامین	مضامین پایه	متن مصاحبه	کد مصاحبه
B۱ B۲ B۳ B۴ B۵	افزایش وقوع شگفتی سازها و مرگ نخبگان سیاسی، افزایش تأثیر مردم از شبکه‌های اجتماعی، مهاجرت روستاییان به شهرها، افزایش تورم، و ادامه خشک‌سالی جزء روندهای اصلی موضوع امنیت محسوب می‌شوند.	از روندهای تأثیرگذار بر استان همدان می‌توان به افزایش فعالیت و یا تأسیس احزاب زاویه‌دار با نظام در استان، افزایش وقوع شگفتی سازها و مرگ نخبگان سیاسی مخالف نظام، افزایش موفقیت احزاب و نفرات زاویه‌دار با نظام در انتخابات مجلس، افزایش ریزگردها، ادامه خشک‌سالی، کاهش آب‌های زیرزمینی و افزایش رشد نقدینگی، کاهش ارزش پول ملی، افزایش وابستگی به درآمدهای نفتی و برخی محصولات و مهم‌ترین آن‌ها می‌تواند گسترش استفاده از شبکه‌های اجتماعی، افزایش جرائم در فضای سایبری دانست و مهاجرت روستاییان به مرکز استان، افزایش نرخ سالمندی و تک‌فرزندی و افزایش حاشیه‌نشینی از دیگر عوامل می‌باشند.	A۱
B۷, ...	سایر مضامین پایه...	به ترتیب کلیه مصاحبه‌ها تا مصاحبه دوازدهم در این جدول درج می‌گردد و مضامین پایه استخراج و کد گذاری می‌شود	A۲, ...

جدول مضامین سازمان دهنده (سؤال دوم)

کد مضامین سازمان دهنده	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد مضامین پایه
C13	افزایش شگفتی سازها یکی از روندهای اصلی موضوع امنیت می‌باشد.	افزایش شگفتی سازها و مرگ نخبگان سیاسی استان یکی از روندهای اصلی موضوع امنیت می‌باشد.	B1

جدول مضامین فراگیر (سؤال دوم)

ردیف	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
۱	افزایش وقوع شگفتی سازها (مثلاً مرگ نخبگان مخالف سیاسی)، افزایش گرایش به اخبار فضای مجازی، افزایش روند مهاجرت روستائیان، افزایش بیکاری، کم‌آبی، استفاده بیش از حد از آب‌های زیرزمینی، کاهش مشارکت مردم در کارهای سیاسی، آلوده کردن محیط‌زیست، کاهش رشد اقتصادی، سوءاستفاده مسئولین از اطلاعات در دسترس، اختلافات نظری و دودستگی سیاسی، سلب اعتماد مردم نسبت به مسئولین، انتصاب مسئولین ناکارآمد، از روندهای اصلی موضوع امنیت در استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ می‌باشد.	افزایش نارضایتی مردم از مسئولین و نظام، افزایش روند خشکسالی، کاهش رشد اقتصادی و بیکاری، افزایش تبلیغ علیه نظام در فضای مجازی، افزایش مهاجرت به شهرها از روندهای اصلی موضوع امنیت در استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ می‌باشد.

جدول کفایت نظری (سؤال دوم)

ردیف	مصاحبه‌شونده	مضامین پایه	مضامین پایه جدید
۱	A۱	۵	۵
۲	A۲	۶	۵
۳	A۳	۴	۴
۴	A۴	۵	۰
۵	A۵	۴	۵
۶	A۶	۳	۲
۷	A۷	۳	۲
۸	A۸	۲	۱
۹	A۹	۱	۱
۱۰	A۱۰	۱	۱
۱۱	A۱۱	۱	۰
۱۲	A۱۲	۱	۰

در این پژوهش، با توجه به پاسخ مصاحبه شونده‌گان و نتایج به دست آمده، روندهایی که می‌توانند در افق سال ۱۴۰۸ بر امنیت استان همدان تأثیرگذارتر باشند، به شرح زیر شناسایی گردیدند:

۱- افزایش فعالیت و یا تأسیس احزاب زاویه‌دار با نظام در استان ۲- افزایش نارضایتی مردم از وضعیت معیشت ۳- افزایش موفقیت احزاب و نفرات زاویه‌دار با نظام در انتخابات مجلس ۴- افزایش ریزگردها ۵- افزایش روند خشک‌سالی ۶- کاهش آب‌های زیرزمینی ۷- افزایش رشد نقدینگی ۸- کاهش ارزش پول ملی - افزایش مفسد اقتصادی ۹- گسترش استفاده از شبکه‌های اجتماعی ۱۰- افزایش جرائم در فضای سایبر ۱۱- مهاجرت روستائیان به مرکز استان ۱۲- افزایش نرخ سالمندی و تک‌فرزندی ۱۳- افزایش حاشیه‌نشینی ۱۴- کاهش مشارکت سیاسی ۱۵- افزایش تعدی به منابع طبیعی (زمین‌خواری و ..) ۱۶- افزایش تورم ۱۷- افزایش بیکاری ۱۸- کاهش درآمدها ۱۹- افزایش سن ازدواج ۲۰- کاهش قدرت خرید مسکن اقشار کم‌درآمد و ... از جمله عواملی هستند که بر امنیت استان تأثیرگذار می‌باشند.

بررسی سؤال سوم:

چه نیروهای بزرگی یا همان پیشرانی این پتانسیل را دارند که صحنه امنیتی استان همدان را دچار تغییر کنند؟

جدول جدول مضامین پایه (سؤال سوم)

کد مضامین	مضامین پایه	متن مصاحبه	کد مصاحبه
B۱ B۲ B۳ B۴	کاهش رونق اقتصادی، افزایش فقر و بیکاری، افزایش حاشیه نشینی، و دامن زدن به اختلافات، جزء پیشران های اصلی تهدید کننده امنیت محسوب می گردد.	کاهش رونق اقتصادی و افزایش تورم، افزایش فاصله بین مردم و دولت مردان، افزایش فقر و فساد، وقوع اختلاف بین فرق و مذاهب استان و افزایش حاشیه نشینی و دامن زدن به بی حجابی توسط ان جی اوها جزء پیشران های اصلی تهدید کننده امنیت تا افق سال ۱۴۰۸ در استان همدان محسوب می گردد.	A۱
B۷, ...	سایر مضامین پایه....	به ترتیب کلیه مصاحبه ها تا مصاحبه دوازدهم در این جدول درج می گردد و مضامین پایه استخراج و کد گذاری می شود.	A۲, ...

جدول مضامین سازمان دهنده (سؤال سوم)

کد مضامین سازمان دهنده	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد مضامین پایه
C۱	کاهش رونق اقتصادی یکی پیشران های اصلی تهدید کننده امنیت محسوب می گردند.	کاهش رشد اقتصادی، افزایش تورم یکی از پیشران های اصلی تهدید کننده امنیت محسوب می گردند.	B۱, b۹, b۱۷, b۲۱, b۲۶, b۳۱

جدول مضامین فراگیر (سؤال سوم)

ردیف	مضامین سازمان دهنده	مضامین فراگیر
۱	دخالت در انتخابات و وقوع کودتا توسط نیروهای امنیتی، کاهش رونق اقتصادی، افزایش فقر و بیکاری، افزایش فیک نیوزها افزایش حاشیه‌نشینی، دامن زدن به بی‌حجابی، دخالت و سوءاستفاده در انتخابات، رشد فرق مختلف، ایجاد یاس و ناامیدی توسط رسانه‌های مخالف، انتصاب افراد ناکارآمد، قاچاق کالا و ارز، بی‌توجهی به وظایف رسانه‌ای، نارضایتی مردم از حاکمان، جانب‌داری در برخی جریانات، کاهش اعتماد به مسئولین، فساد اقتصادی و عدم برخورد با مفسدین از پیشران‌های اصلی تهدید کننده امنیت در استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ محسوب می‌گردند.	دخالت در انتخابات و وقوع کودتا توسط نیروهای امنیتی، کاهش رونق اقتصادی و افزایش فقر و بیکاری، افزایش حاشیه‌نشینی و نارضایتی شدید مردم از وضعیت بد معیشتی و از مسئولین استانی و نهایتاً وقوع خشک سالی و افزایش فیک نیوزها از پیشران‌های اصلی تهدید کننده امنیت در استان همدان تا افق سال ۱۴۰۸ محسوب می‌گردند.

جدول کفایت نظری (سؤال سوم)

ردیف	مصاحبه‌شونده	مضامین پایه	مضامین پایه جدید
۱	A۱	۶	۶
۲	A۲	۶	۵
۳	A۳	۶	۵
۴	A۴	۴	۴
۵	A۵	۴	۳
۶	A۶	۳	۳
۷	A۷	۲	۲
۸	A۸	۲	۱
۹	A۹	۱	۱
۱۰	A۱۰	۱	۱
۱۱	A۱۱	۱	۰
۱۲	A۱۲	۱	۰

در این پژوهش، با توجه به نتایج به دست آمده از مصاحبه شوندگان نیروهای بزرگی یا همان پیشرانی که این پتانسیل را دارند که صحنه امنیتی استان همدان را دچار تغییر کنند نیز به شرح زیر مورد شناسایی قرار گرفتند:

۱- دخالت در انتخابات توسط نیروهای امنیتی استان و یا انجام کودتا(مثال، کودتای نوژه در پایگاه سوم شکاری همدان در سال‌های قبل) ۲- کاهش رونق اقتصادی به دلایل مختلف از جمله توسط تولیدکنندگان ۳- افزایش فقر و افزایش فساد و عدم مبارزه با مفسدین و دانه درشت‌ها ۴- افزایش آسیب‌های اجتماعی در فضای اجتماعی توسط رسانه‌های مکتوب و دیجیتال ۵- افزایش نارضایتی مردم از عملکرد مسئولان ۶- کاهش ارزش پول ملی ۷- افزایش تورم ۸- دامن زدن به اختلاف‌های و مسائل چالش برانگیز اجتماعی از جمله دامن زدن به افزایش بی‌حجابی توسط NGOها ۹- وقوع اختلاف در بین جریان‌ها و احزاب استان ۱۰- افزایش رشد و نفوذ فرق زاویه‌دار با نظام در استان ۱۱- سیاه‌نمایی از وضعیت سیاسی کشور توسط صاحبان رسانه‌های مکتوب و دیجیتال ۱۲- سیاه‌نمایی از وضعیت اقتصادی کشور توسط صاحبان رسانه‌های مکتوب و دیجیتال ۱۳- افزایش ایجاد تفرقه در درون استان توسط رهبران قومی و منطقه‌ای خارج از استان ۱۴- عدم تصویب قوانین در راستای کسب‌وکار و رونق تولید و ....

نتیجه‌گیری

براساس نتایج به دست آمده در این پژوهش، نیروهای نظامی و انتظامی و امنیتی استان همدان اصلی‌ترین کنشگر در محیط امنیتی تا افق سال ۱۴۰۸ شناسایی گردیدند و به ترتیب، رهبران فرق و مذاهب استان، نخبگان سیاسی و تصمیم‌سازان استان، صاحبان رسانه‌های مکتوب و دیجیتال، اصناف و بازاریان، رهبران دینی (امامان جمعه و جماعت و علما)، تولیدکنندگان استان (کارگران-کشاورزان و ...)، فعالان دانشگاهی و نخبگان

علمی، رهبران قومی و منطقه‌ای خارج از استان، اعضای شورای تأمین استان، NGOها، رهبران و اعضاء باندهای جرم و جنایت، صنعتگرانی که فعالیت آن‌ها آب زیادی را مصرف می‌کند (ذوب آهن و ...)، معلمین و کارکنان آموزش و پرورش استان، مهاجرین ورودی فصلی به استان با گرایش‌های مذهبی متمایز با اکثریت استان، اعضای دستگاه قضایی استان، قهرمانان ورزشی و سلبریتی‌ها نیز از مهم‌ترین کنشگران این صحنه به شمار می‌روند.

طبق نتایج به دست آمده: ۱- افزایش نارضایتی مردم از وضعیت معیشتی خود ۲- افزایش فعالیت و یا تأسیس احزاب زاویه‌دار با نظام در استان ۳- افزایش موفقیت احزاب و نخبگان زاویه‌دار با نظام در انتخابات مجلس ۴- افزایش روند رو به افزایش ریزگردها ۵- افزایش روند خشک‌سالی ۶- کاهش آب‌های زیرزمینی ۷- افزایش رشد نقدینگی ۸- کاهش ارزش پول ملی ۹- افزایش مفساد اقتصادی ۱۰- گسترش استفاده از شبکه‌های اجتماعی ۱۱- افزایش جرائم در فضای سایبر ۱۲- مهاجرت روستائیان به مرکز استان ۱۳- افزایش نرخ سالمندی و تک‌فرزندی ۱۴- افزایش حاشیه‌نشینی ۱۵- کاهش مشارکت سیاسی ۱۶- مردم در صحنه‌های سیاسی ۱۷- افزایش تعدی به منابع طبیعی (زمین‌خواری و ..) ۱۸- افزایش تورم ۱۹- افزایش بیکاری ۲۰- کاهش درآمدها ۲۱- افزایش سن ازدواج ۲۲- کاهش قدرت خرید مسکن برای اقشار کم‌درآمد استان ۲۳- افزایش آفت‌های گیاهی مثل ملخ، پسیل و بیماری‌های نباتی و نیز سرمازدگی باغات و محصولات کشاورزی ۲۴- کاهش رونق اقتصادی ۲۵- افزایش التهاب در بازار ۲۶- سلب اعتماد عمومی از کمیت و کیفیت تولیدات داخلی ۲۷- افزایش روند حملات سایبری به زیرساخت‌های عمومی از جمله حمل و نقل عمومی و هوایی و ... ۲۸- کاهش مشارکت اجتماعی در ایجاد و پایداری امنیت ۲۹- افزایش عملیات روانی دشمن در بین آحاد مردم استان ۳۰- افزایش به‌کارگیری مسئولین سیاسی و مدیران غیربومی که

منتج به نارضایتی مردم استان گردد ۳۱-افزایش تشکیل گروه‌های اجتماعی، قومی و قبیله‌ای در بستر فضای مجازی و تهدید امنیت استان در این فضا ۳۰-افزایش تبلیغ علیه نظام در رسانه‌های و فضای مجازی ۳۲-حذف یارانه اقشار کم‌درآمد جامعه ۳۳-کاهش قدرت خرید مردم در ملزومات اساسی مانند خوراک و پوشاک و مسکن ۳۴-افزایش جرائم به واسطه استفاده از ارزهای دیجیتال به علت عدم آشنایی مردم با این گونه رمز ارزها ۳۵-افزایش مفسد اقتصادی و عدم برخورد با آنها توسط دستگاه قضایی ۳۶-افزایش جرائم در فضای مجازی و عدم نظارت بر این فضا ۳۷-افزایش مقبولیت اخبار فضای مجازی در بین مردم ۳۸-افزایش روند تخریب بستر رودخانه‌ها با ساخت‌وساز غیرمجاز و وقوع سیل در مناطقی که بستر رودخانه‌ها تصرف شده است ۳۹-افزایش روند ایجاد فرو چاله‌ها در شهرستان‌هایی که با کم آبی مواجه هستند(این موضوع در شهرستان‌های کبودرآهنگ و فامنین دارای مصداق می‌باشد و در سال ۹۷ رخ داد) ۴۰-افزایش حاشیه‌نشینی در مرکز استان و برخی از شهرهای بزرگ استان ۴۱-مهاجرت و خالی شدن برخی از نقاط و روستاها و کاهش امنیت در آن نقاط ۴۲-نفوذ سیاسی بیگانگان بر مسئولین سیاسی استان ۴۳-کاهش روند راه‌اندازی کارخانه‌های پسماند و مدیریت صحیح و علمی فاضلاب شهری در استان ۴۴-عدم برخورد با مفسدین و دانه‌درشت‌ها و عدم رسانه‌ای کردن این برخوردها ۴۵-عدم برخورد با قاچاق کالا و ارز ۴۶-عدم برنامه‌ریزی جهت ارتقاء زیرساخت‌های ارتباطی و فن‌آوری ارتباطات ۴۷-عدم برنامه‌ریزی در زمینه اجرایی کردن پروژه‌های پدافند غیرعامل در زمینه ارتباطات و ...

۱-دخالت در انتخابات توسط نیروهای امنیتی استان و یا انجام کودتا(مثال، کودتای نوژه در پایگاه سوم شکاری همدان که در سال‌های قبل رخ داد) ۲-کاهش رونق اقتصادی توسط تولیدکنندگان ۳-افزایش فقر و افزایش فساد ۴-افزایش آسیب‌های

اجتماعی در فضای اجتماعی توسط رسانه‌های مکتوب و دیجیتال ۵-افزایش نارضایتی مردم از عملکرد مسئولان ۶-کاهش ارزش پول ملی ۷-افزایش تورم ۸-دامن زدن به افزایش بی‌حجابی توسط NGOها ۹-وقوع اختلاف در بین جریان‌ها و احزاب استان ۱۰-افزایش رشد و نفوذ فرق زاویه‌دار با نظام در استان ۱۱-سیاه‌نمایی از وضعیت سیاسی کشور توسط صاحبان رسانه‌های مکتوب و دیجیتال ۱۲-سیاه‌نمایی از وضعیت اقتصادی کشور توسط صاحبان رسانه‌های مکتوب و دیجیتال ۱۳-افزایش ایجاد تفرقه در درون استان توسط رهبران قومی و منطقه‌ای خارج از استان ۱۴-عدم تصویب قوانین در راستای کسب‌وکار و رونق تولید - ایجاد تحسن در بازار توسط بازاریان ۱۷-برگزاری میتینگ‌های مسأله‌دار توسط فعالان دانشگاهی و نخبگان علمی ۲۱-ایجاد بحران از راه مدیریت فضای مجازی و سایت‌های اطلاع‌رسانی توسط فعالان دانشگاهی و نخبگان علمی ۲۲-ایجاد تنش و کاهش امنیت روانی جامعه توسط رهبران و اعضاء باندهای جرم و جنایت ۲۳-قاچاق و تبانی توسط نیروهای امنیتی ۲۴-اخلال در کمیت و کیفیت کالا توسط تولیدکنندگان استان ۲۵-اخلال در عرضه کالا توسط بازاریان ۲۶-ایجاد آرامش و یا تنش در افراد جامعه استان توسط رهبران دینی (امامان جمعه و جماعت و علما) ۲۷-ورود نیروهای امنیتی به فعالیت‌های اقتصادی و استفاده از رانت قدرت و اطلاعات ۲۸-تغییر در نگاه نیروهای امنیتی و همراه شدن آن‌ها با معترضین ۲۹-وجود اعضاء غیربومی در شورای تأمین استان منتج به نارضایتی و عدم اطاعت‌پذیری مردم ۳۰-تطمیع رهبران فرق و مذاهب توسط سرویس‌های اطلاعاتی ۳۱-ارتباط‌گیری رهبران فرق و مذاهب با سرویس‌های اطلاعاتی در فضای مجازی ۳۲-زمینه‌سازی تجمعات با نگاه خواسته‌های اجتماعی و ... توسط رهبران فرق و مذاهب استان ۳۳-تضاد در احزاب و عدم نظارت احزاب بر نخبگان سیاسی و ایجاد تضاد سیاسی در استان ۳۴-تأثیرگذاری بر اعضاء و نفرات فرقه در سطح استان توسط

رهبران خارج از استان ۳۵-بی توجهی به وظایف رسانه‌ای و تحریک مردم ۳۶-ایجاد یأس و ناامیدی در بین مردم توسط رسانه‌ها ۳۷- کاهش رشد اقتصادی و ورشکستگی و اخراج کارگران از کارخانه‌ها ۳۸-افزایش طرح مشکلات سیاسی و تحریک مردم توسط رهبران دینی در استان ۳۹-نفوذ جریان‌ات زاویه‌دار با نظام در قشر نخبه و دانشگاه‌ها ۴۰-حذف یارانه اقشار کم‌درآمد جامعه توسط دولت‌مردان استان ۴۱- کاهش قدرت خرید مردم در ملزومات اساسی مانند خوراک و پوشاک و مسکن ۴۲- افزایش ناگهانی تورم ۴۳-افزایش جرائم به واسطه استفاده از ارزهای دیجیتال به علت عدم آشنایی مردم با این گونه ارزها ۴۴-افزایش مفاسد اقتصادی و عدم برخورد با آن‌ها ۴۵-افزایش جرائم در فضای مجازی و عدم نظارت بر این فضا ۴۶-نارضایتی مردم از وضعیت معیشتی ۴۷-افزایش روند حاشیه‌نشینی در مرکز استان و شهرهای بزرگ ۴۸- عدم مقابله با پدیده قاچاق توسط نیروهای امنیتی ۴۹-تحریک قومیت‌های داخل استان توسط رهبران قومی و منطقه‌ای خارج از استان ۵۰-انتشار و تبلیغ فرق و مذاهب در فضای مجازی توسط رهبران قومی و منطقه‌ای خارج از استان ۵۱-بزرگ‌نمایی مشکلات اقتصادی توسط صاحبان رسانه‌های مکتوب و دیجیتال ۵۲-نشر اکاذیب توسط صاحبان رسانه‌های مکتوب و دیجیتال و ... از نتایج به‌دست آمده می‌باشد.

پیشنهاد کاربردی

انجام پژوهش در خصوص هر یک از عناصر اصلی تشکیل‌دهنده امنیت به صورت مجزا و با دید آینده‌پژوهانه توصیه می‌شود از جمله تحقیق مجزا بر روی کنشگران، روندها، و پیشران‌ها و ... با مدل‌های مختلف و به‌روزتر صورت پذیرد.

راهکارهای پیشنهادی

- رصد و پایش مستمر تحرکات احزاب و گروه‌های سیاسی
- بهبود وضعیت معیشت اقشار مختلف مردم و برقراری امنیت اجتماعی

- برنامه ریزی دقیق در راستای فراهم نمودن زمینه‌های اشتغال
- مسؤولیت پذیری مسؤولان و اصلاح نظام پاسخ‌گویی به افکار عمومی
- کنترل و نظارت بر فضای رسانه‌ای به منظور جلوگیری از شانتاژهای خبری
- ساماندهی نظام شبکه تأمین، توزیع و عرضه کالا
- استفاده از مدیران لایق و کارآزموده
- حمایت از اقشار محروم و آسیب‌پذیر جامعه
- شناسایی موارد رفع تورم و گرانی در جامعه و ایجاد جو روانی مثبت علیه آن
- پیشگیری و مقابله با فساد

منابع و مآخذ

- اذکابی، پرویز (۱۳۹۶)، فرهنگ مردم، سال ۷، (۲۶): ۲۱-۱۲
- امامی، علی (۱۳۸۵) همدان شهر عرفان، سپهر دانش.
- احقر، منوچهر، (۱۳۸۵)، پیشینه تاریخی و آثار باستانی همدان، نشر آفرین.
- پور عزت، علی اصغر (۱۳۸۷)، ضرورت آینده‌پژوهی و رویکرد فوق‌فعال به توسعه نظم و امنیت عمومی، پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال ۵، (۳): ۶۵
- پدرام، عبدالرحیم، احمدیان، مهدی (۱۳۹۴). آموزه‌ها و آموزه‌های آینده‌پژوهی، چاپ اول، تهران، نشر افق راهبردی
- حافظ نیا، محمدرضا، (۱۳۸۵)، جزوه منتشر نشده درس جغرافیای سیاسی جهان اسلام، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.
- رئیسی وانانی، رضا، وفادار، حسین (۱۳۹۴) تحلیلی بر جایگاه آینده‌پژوهی در تولید دانش انتظامی، دانش انتظامی، سال ۱۲، (۶۹): ۴۰-۱۷
- عبدالله خانی، علی، (۱۳۹۲) نظریه‌های امنیت، چاپ دوم، تهران، موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر.
- علیخانی، علی، هدایتی، علیرضا (۱۳۹۵)، روش پژوهش کاربردی در اطلاعات و امنیت ملی، چاپ اول، تهران، موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه اطلاعات و امنیت ملی

- کریمی، احمد (۱۳۹۲) قومیت و فرهنگ قومی در استان همدان، چاپ اول، همدان، مفتون همدانی.
- فاتح راد، همکاران، (۱۳۹۲) مختصات رو شناسختی فرارشته آینده پژوهی به مثابه یک فرایردایم یک پارچه، فصلنامه مطالعات می ان رشته ای در علوم انسانی، سال ۶، (۱): ۱۶۱ - ۱۳۵
- معالی، محمدمهدی، (۱۳۹۱) راهنمای مدیریت انتظامی استان همدان، چاپ اول، تهران، ناجا معاونت تربیت و آموزش.

